Sygn. akt I UK 1/18

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania E. C.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.
o prawo do renty rodzinnej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 10 stycznia 2019 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w […]
z dnia 11 lipca 2017 r., sygn. akt III AUa […],

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. oddala wniosek pozwanego o zwrot kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 11 lipca 2017 r. Sąd Apelacyjny w […] zmienił, zaskarżony przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., wyrok Sądu Okręgowego w G. – Zamiejscowy Ośrodek w R. z dnia 22 marca 2017 r. i oddalił odwołanie E. C. od decyzji organu rentowego z dnia 22 maja 2015 r. odmawiającej jej prawa do renty rodzinnej po mężu G. C..

Sąd ustalił, że odwołująca się zawarła związek małżeński w dniu 7 czerwca 1986 r., a Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 6 maja 2010 r. orzekł separację, nie orzekając o alimentach. Po orzeczeniu separacji małżonkowie nadal mieszkali w jednym domu, ubezpieczona gotowała wspólne posiłki, zajmowała się sprzątaniem i praniem. G. C. zachorował na nowotwór gardła. Wymagał całodobowej opieki, wymiany pampersów. Nie stwierdzono, by między małżonkami odnowiła się

wspólność małżeńska. W ocenie Sądu pierwszej instancji, przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że – zmarły małżonek płacił ubezpieczonej stałe kwoty pieniężne w wysokości minimum 800 zł, które miały charakter alimentacyjny. Z tej racji, odwołująca się spełnia przesłanki z art. 70 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270, dalej ustawa emerytalna) oraz wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 maja 2014 r., SK 61/13. Stąd Sąd Okręgowy w G. – Ośrodek zamiejscowy w R. wyrokiem z dnia 1 grudnia 2015 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującej się prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu.

Rozpoznając apelację organu rentowego, Sąd Apelacyjny w […] wyrokiem z dnia 28 lipca 2016 r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, który ponownie przyznał prawo do renty rodzinnej (wyrok z dnia 22 marca 2017 r.)

Tym razem Sąd odwoławczy uznał za zasadne orzeczenie reformatoryjne. U jego podstaw legły następujące argumenty. Przede wszystkim nie można negować stanowiska Trybunału Konstytucyjnego, wyrażonego w wyroku z dnia 13 maja 2014 r. (SK 61/13) oraz faktu przekazywania środków pieniężnych odwołującej się w kwocie 800 zł. Jednak istotne jest ustalenie, czy te środki spełniały wymogi z art. art. 60 § 1 k.r.o. w zw. z art. 614 § 4 k.r.o., to znaczy, czy ubezpieczona znajdowała się w niedostatku, czy też uzyskiwane przez nią dochody pozwalały na zaspokojenie jej usprawiedliwionych potrzeb w całości.

Sąd Apelacyjny przychylił się do argumentacji organu rentowego, że dostarczane ubezpieczonej środki przez G. C. w istocie stanowiły obowiązkowe świadczenie, przeznaczone na pokrycie kosztów zamieszkiwania w domu oraz koszty bieżącego utrzymania. Kwota 800 zł nie miała zatem charakteru alimentacyjnego z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb wyłącznie ubezpieczonej, ale świadczona była za konkretne usługi na rzecz G. C. (kosztów wydatkowanych na żywność i środki czystości). W momencie choroby małżonek odwołującej się wymagał przygotowywania specjalnego pożywienia, łącznie z kosztownymi suplementami diety oraz zakupu drogich lekarstw. Zestawienie wydatków ubezpieczonego, a następnie kosztów jego utrzymania, pozwala

zauważyć, że z uzyskiwanych środków nie było alimentacji na rzecz żony. Stąd nie można twierdzić, że na G. C. ciążył obowiązek alimentacyjny wynikający z faktu orzeczenia separacji między małżonkami. Inaczej rzecz ujmując, nie zostały spełnione przesłanki z art. 60 k.r.o. oraz art. 70 ust. 3 ustawy emerytalnej.

Z tych względów Sąd Apelacyjny orzekł z mocy art. 386 § 1 k. p. c.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu odwoławczego złożył pełnomocnik odwołującej, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie art. 70 ust. 3 ustawy emerytalnej. Jednocześnie w skardze kasacyjnej został zawarty wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania z racji oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398^9 § 1 pkt 4 k.p.c.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie może być przyjęta do merytorycznego rozpoznania, gdyż argumentacja wniosku w tej kwestii nie realizuje ustawowych przesłanek z art. 398^9 § 1 pkt 4 k.p.c.

Po pierwsze, skarżący w żaden sposób nie wykazał, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Poza powtórzeniem ustawowego terminu ta część wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie identyfikuje kwalifikowanej postaci naruszenia prawa, polegającej na jej oczywistości, widocznej *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej i bez potrzeby uzupełniania materiału dowodowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Pojęcie „oczywistego” naruszenia prawa należy do sfery obiektywnej i wymaga wykazania, że podniesione zarzuty naruszenia podstaw zaskarżenia były ewidentnie zasadne bez potrzeby dokonywania szczegółowej lub ponownej weryfikacji kontestowanego stanu faktycznego. Krótko mówiąc, zadaniem skarżącego jest wskazanie takiego uchybienia i przypisanie go do konkretnego przepisu prawa procesowego lub materialnego.

Skarżący suponuje kwalifikowane naruszenie art. 70 ust. 3 ustawy emerytalnej. Rzecz w tym, że ów przepis zawiera swoisty luz decyzyjny, uzależniony od wykładni takich pojęć jak wspólność małżeńska, dobrowolna

alimentacja. Z kolei prawidłowe odkodowanie tych pojęć wymaga postępowania dowodowego, którego wyniki podlegają swobodnej ocenie dowodów. Stąd o kwalifikowanym naruszeniu, widocznym *prima facie,* można mówić dopiero, gdy na etapie subsumcji wykaże się klarowne uchybienie sądu odwoławczego w złożonym procesie stosowania prawa.

Analiza stanowiska Sądu Apelacyjnego – w celu dostrzeżenia elementarnego naruszenia prawa – nie potwierdza stanowiska skarżącego. W zaskarżonym wyroku dostrzega się różnicę między wspólnym ponoszeniem kosztów utrzymania związanych z bieżącymi wydatkami, które – jednak w ocenie Sądu odwoławczego – nie prowadzą do odtworzenia wspólności małżeńskiej, od realizowania dobrowolnego obowiązku alimentacyjnego, który z kolei nie pozostaje uzależniony od wykonania wzajemnego świadczenia. W ten sposób Sąd Apelacyjny wyjaśnił charakter przekazywanej małżonce sumy pieniężnej, która w ramach swobodnej oceny dowodów, nie została zaliczona na poczet rat alimentacyjnych. Warto przy tej okazji zauważyć, że omawiany problem stanowił w ostatnim czasie przedmiot wypowiedzi powiększonego składu Sądu Najwyższego, a tym samym zagadnienie wykładni art. 70 ust. 3 ustawy emerytalnej może być dekodowane z wykorzystaniem argumentów tego judykatu (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2017 r., III UZP 2/17, OSNP 2018 nr 1, poz. 5 z glosą A. Wypych-Żywickiej: OSP 2018 nr 7-8, poz. 77). W rezultacie w sprawie nie występuje przesłanka opisana w art. 398^9 § 1 pkt 4 k.p.c.

Nie jest też wystarczające – jak chce tego skarżący – odwołanie się do samego rezultatu sprawy (oddalenia odwołania), gdyż tego rodzaju decyzja nie realizuje cech oczywistego naruszenia prawa, bowiem wówczas każde oddalenie odwołania (powództwa) realizowałoby daną podstawę, co z istoty rzeczy wyklucza tak rozumianą podstawę przedsądu.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł z mocy art. 398^9 § 2 k.p.c.

Nie jest zasadny wniosek pozwanego o zasądzenie kosztów w postępowaniu kasacyjnym, gdyż odpowiedź na skargę kasacyjną została złożona po terminie (art. 167 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398^7 k.p.c.). Odpis skargi

kasacyjnej pozwany otrzymał w dniu 30 listopada 2017 r. (k. – 133), zaś odpowiedź na nią została nadana w dniu 23 stycznia 2018 r. W konsekwencji nie wywołuje ona skutków w zakresie zawartego w niej wniosku o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, obejmujących sporządzenie i wniesienie odpowiedzi na skargę kasacyjną (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2010 r., II PK 241/09, LEX nr 589976).